

In het volgende gedeelte van zijn artikel gaat prof. van der Leeuw spreken over de historie. Hij doet dat met deze woorden:

„De geschiedenis, die glorieus, verbindt ons minder dan iets anders: wij, kinderen der Hervorming, beginnen haar met onzen strijd tegen Spanje; de roomschen verlangen achter Willem de Zwijger naar de Middeleeuwen terug en komen, bij wat wij geneigd zijn ons eigenlijk volksbestaan te achten, of te vroeg, of te laat; de socialistischen hebben het land aan vorsten en zeehelden, en zouden het liefst de geschiedenis beginnen in den Franschen tijd. De liberalen en de christelijken zouden het met elkander eens kunnen zijn, in zoverre zij het nationale en het nieuwe begin van de Reformatie met elkaar gemeen hebben; maar die waan duurt kort: de „christenen“ verzekeren de liberalen al spoedig, dat zij liberaal zijn, en dus met al hun idealen iets anders bedoelen, dan de christenen”.

Ook hier weer hebben we ernstige bezwaren tegen hetgeen Dr v. d. L. zegt.

In de eerste plaats, omdat er niets van waar is, dat de kinderen der Hervorming de geschiedenis beginnen met den strijd tegen Spanje. We gelooven wel degelijk, dat en ons volk, en onze kerk een geschiedenis heeft ook vóór de Hervorming. Wie organisch de historie opvat, knipt niet willekeurig een stuk weg van datgene wat God heeft gemaakt.

Maar dan verder.

Merkwaardig is de zin, dat de waan van de nationale eenheid kort duurt, want de christenen verzekeren de liberalen al spoedig, dat zij „liberaal“ zijn en dus met hun idealen iets anders bedoelen dan de christenen. Ik zou in gemoede willen vragen: wat is dat nu toch voor al te populair en al te doorzichtig geschied?

Verzekeren soms de liberalen niet aan de christenen, dat zij zelf andere idealen hebben dan de christenen? Verzekeren soms ook de liberalen niet aan de christenen, dat die christenen er niets van weten? Is er niet zoo iets als de geschiedenis van den schoolstrijd in ons land? En hebben we toen niet gemerkt hoe echt de liberalen den moed hadden om tegen de christenen te zeggen, dat zij er niets van wisten?

Of zijn de liberalen misschien zoo veranderd, dat zij nu eindelijk zien, dat de christenen zoo ongeveer dezelfde idealen hebben als zij?

Ik wilde wel, dat ernstige menschen, die in ernstige kranten schrijven, dergelijke, makkelijke uitspraken, die er slechts op gericht kunnen zijn, om min of meer suggestief te werken, in de pen hielden. Als Dr van der L. een oogenblik nadenkt, zal hij moeten toegeven, dat wat hij hier zegt, toch al te oppervlakkig is.

En nu zal hij mij misschien tegenwerpen, dat hij zelf zegt, dat de dingen zoo moesten komen. Hij zegt dit in het slot van zijn artikel. Maar intusschen heeft een uitspraak als deze, haar werking verricht. Het zijn de „christenen“, die in protestantsch Nederland de eenheid verbreken. En natuurlijk hebben dan de twee vereenigingen met gelijke initialen, N.C.R.V. (de Nederlandsche Christelijke Radio-Vereeniging en de Nederlandsche Christelijke Reis-Vereeniging) het vooral gedaan. Kan prof. v. d. L. zich niet indenken, dat er toch menschen zijn, die God danken voor het bestaan van die vereenigingen?

Zeker, Dr v. d. L. poogt aan het slot te zeggen, dat al die dingen zijn te begrijpen, want dat zij zoo moesten komen. Hij besluit zijn artikel als volgt:

„Nu willen wij over dit alles niet uit de hoogte oordeelen en ook niet ons er over opwinden. Wij willen niet zoo maar de schuld op Kuyper werpen of op de Roomschen. Wij willen trachten genoeg historisch besef te ontwikkelen om in te zien, dat deze dingen zoo moesten komen. Maar wij vragen ons toch wel met verbijstering af: waar gaan wij naar toe? Hoe moet het met onze nederlandse beschaving, met ons nederlandse volk, wanneer wij in de toekomst alleen nog maar een gemeenschappelijken brievenbesteller en ontvanger der belastingen hebben. De leveranciers zijn al lang naar confessie of anderzins verdeeld. Wij kennen elkander persoonlijk vaak nauwelijks meer. Wat weten zij en ik, lezer, van roomsche kringen? en wat weten zij van ons? wat begrijpt de „christelijke“ wereld van het — vermoedelijk liberale —

leven op een avond in Scala? en wat verstaat een telg van een sedert generaties onchristelijk geslacht van het werk van een dominee?

„Wij zitten in het moeras, en wanneer de wal het schip niet keert, kunnen wij van onze cultuur niet veel meer verwachten. Wij lezen nu elkanders kranten en boeken al niet. Straks doen wij alles op ons eigen houtje en hebben geen vaderland meer. Wij kunnen dan een gedicht maken op het Hollandsch landschap.”

We nemen dankbaar nota van het feit, dat prof. v. d. L. zegt, dat hij niet uit de hoogte wil oordeelen. Jammer alleen, dat er in het voorgaande reeds zooveel oordeelen uit de hoogte staan. Jammer ook, dat er toch altijd nog niet het besef is, dat de verbreking onzer nationale eenheid in de eerste plaats na de Reformatie te wijten is aan het opkomend ongeloof. En als deze dingen zoo komen moesten, dan moesten zij zoo komen, omdat er kwam een afval van onzen God en Zijn Woord.

En wanneer men vraagt: „wat begrijpt de christenwereld van het — vermoedelijk liberale — leven op een avond in Scala“, dan zeggen we: „hopelijk niets“. Omdat het „leven op een avondje in Scala“ begrijpen, beteekent gemeenschap hebben met de wereld. En onze Heiland sprak het reeds uit, dat we wel in de wereld zijn, maar niet van de wereld. En hoewel we tot onze smart moeten belijden, dat de zonde woont in elken Christen, willen we toch anderzijds de gedachte vasthouden, dat we om Gods wille zullen trachten te wandelen als schapen te midden der wolven.

Mag ik in gemoede nu een vraag doen aan prof. van der Leeuw?

Indien hij kinderen heeft, zou hij er dan prijs op stellen, dat zij het „leven op een avondje in Scala“ zoo goed begrepen?

Moet daarin de eenheid der cultuur uitkomen, dat we gemeenschappelijk zondigen?

Zou Dr van der Leeuw niet liever eerst de menschen uit Scala in de kerk brengen? Zijn kerk is toch vermoedelijk de kerk, waar ook de menschen uit Scala hooren. Prof. v. d. L. heeft immers toch voor zijn kerk de pretentie, dat zij de „volkskerk“ is?

En wat dan te denken van het pathetisch slot?

Ook hier is weer het verkeerde begrip van cultuur, waarover we in een vorig artikel reeds spraken. Maar als prof. v. d. L. zegt: we lezen nu elkanders kranten en boeken al niet meer, dan willen we wel aannemen, dat dat zoo bij prof. v. d. L. en zijn kring is. Inderdaad zijn er sommige symptomen, die doen veronderstellen, dat dat voor eenige kringen geldt.

Maar gelukkig zijn er ook nog kringen, christelijke kringen, waarin men zich geroepen acht om ook te verstaan datgene, wat in andere kringen wordt gepubliceerd.

Wanneer echter „het vaderland“ daarin bestaat, dat we een vaderlandsche eenheid zoeken, een eenheid, die eischt het loslaten van de heilige eischen, die onze God in Zijn Woord ons stelt, welnu, dan zullen we het vaderland verloochenen.

Het vaderland daar boven is meer en beter dan het vaderland hier beneden.

Maar we danken God ervoor, dat in de historie het vaderland meer te danken heeft aan Calvinisten, die, hoe „bekrompen“ zij dan ook waren, goed en bloed veil hadden voor het vaderland, dan aan de geestelijke voorvaders van de liberalen, die dansend om den vrijheidsboom de Franschen binnenhaalden.

Misschien zijn de gedichten op het Hollandsche landschap zeer in trek bij hen, die houden van algemeene omroepvereenigingen en algemeene cultuur; waarover moet het algemeene anders ook praten?

Maar gelukkig, het christelijke Nederland heeft ook nog zijn zangen, waarin God verheerlijkt wordt en waarin van verlossing wordt gezongen.

Christelijk Nederland heeft ook nog zijn cultuurbezit in de Nederlandsche zangen van een Bilderdijs en een Da Costa, ja in de kunst van een Rembrandt, die zeker „christen“, en toch ook Nederlander was.

Christelijk Nederland schaaft zich achter onze Vorstin — dit is zeker wel nationaal — zooals zij de ootmoedige belijdenis op haar lippen nam: „Christ avant tout“. Dit woord van onze Vorstin geeft tenslotte het beste licht op het vraagstuk van de nationale eenheid en de beginselen.

En waar we dan gescheiden moeten optrekken, daar mag dat alleen in dat teeken.

In dat teeken moet het heel dikwijls. Moet het helaas. Maar moet het.

J. W.

UIT DE SCHRIFT

Een mosterdzaad.

.... Een mosterdzaad, hetwelk wanneer het in de aarde gezaaid wordt het minst is van alle zaden die op de aarde zijn. Marcus 4 : 31.

Hoe eenvoudig is deze gelijkenis van het mosterdzaad. Een kind kan haar begrijpen. En toch is zij rijk aan inhoud en zwaar van goddelijke gedachten.

Het Koninkrijk Gods, waarvan Jezus hier spreekt, is niet het koninkrijk van Gods regeering en majesteit, waarvan we zingen: Uw Koninkrijk heerscht over alles, Heer.

Neen, er wordt hier mede bedoeld het rijk der genade in Christus, waarvoor de onderdanen toegebracht worden door Zijn Woord en Geest, alle, die Christus' Koningschap erkennen en belijden.

Dat rijk vergelijkt de Heiland bij een mosterdzaad. Mosterd is in het Oosten een kruidachtig gewas, waarvan het zaad een nietig korreltje is, zoo klein, dat er velen in één gram afgewogen worden. Marcus zegt niet, dat het het kleinste van alle zaden is, want b.v. orchideeën en allerlei moerasplanten hebben nog kleinere zaden, zoo fijn als stofjes. Maar Marcus spreekt van het kleinste van alle zaden die op de aarde, dat is, op den bezaaiden akker liggen. Uit dit kleine korreltje groeit een gewas, dat wel een boom lijkt, drie à vier M. hoog, zoodat de vogelen, vooral goudvinken en distelvinken, etend van de vruchten, zich in de takken legeren en er schaduw zoeken voor de brandend heete zon.

Een groote groei dus uit een klein begin. Evenzoo had het koninkrijk Gods, dat Jezus predikte en op de aarde bracht, een zeer klein begin.

Zijn Kerk is gegroeid als uit een mosterdzaadje. Toen Jezus heenging naar den Vader sprak hij het majestueuze woord: Mij is gegeven alle macht in den hemel en op de aarde: gaat dan heen, onderwijst alle volkeren; doch waar was toen Zijn rijk? Geen voet grond was Zijn bezit op de aarde. Zijn aanhang bestond slechts uit elf apostelen, zeventig jongeren, en eenige honderden geloovigen. Zijn gezanten in de wereld, die alle volkeren onderwijzen moesten, waren eenige ongeletterde visschers uit Galilea, een tollenaar, een tapijtwever uit Tarsen en dergelijke eenvoudige menschen. Ze kregen op hun propagandatocht geen geld of teerkost mee, geen wapenen of uitrusting, zelfs geen geloofsbriefjes van hun Zender.

Niets hadden ze dan het Woord van hun Meester, dat ze uit Zijn mond hadden gehoord, en door genade in hun hart bewaard hadden. Met zulke middelen heeft Christus Zijn rijk gegrond en door zulke menschen laat hij de geheele wereld voor Zich veroveren. Met zulke wapenen moeten de vijanden overwonnen worden en treden zijn getrouwen op tegen den haat der Joden, de wijsheid der Grieken, de grootmacht der Romeinen en den woesten strijd lust der Germanen.

En toch heeft de Heere dat kleine mosterdzaadje niet laten vertragen.

Al was de kiem klein, er lag toch van Godswege een wondersterke groeikracht in.

En nu vraagt God ook van ons het geloof, dat nog heden ten dage in alle kiemen der genade, die bevrucht zijn door den Heiligen Geest Gods, die zelfde wonderbaarsterke levenskrachten schuilen, van een wereldoverwinnend geloof, een wereldverlossende liefde, en een krachtig-opgewekte hoop die deel geeft aan de erve der heiligen in het licht. Door het kleine heen naar het groote is immers alle eeuwen door de vaste wet van het koninkrijk geweest, en zij zal het blijven tot de groote God over het groote der menschen volkomen heeft getriumfeerd.

Daarom is wachten op het werk Gods, dat uit zaden boomen doet groeien, de vaste regel van het koninkrijk onzes Heeren, waaronder alle onderdanen van Christus ootmoedig, maar geloovig hebben te buigen.

F. C. M.